

Секція 3

СУЧАСНІ ПИТАННЯ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА І ПРОЦЕСУ В РУСЛІ РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ

УДК 347. 96

Віталій Борисович БОЙКО,

суддя Апеляційного суду Сумської області у відставці, доцент кафедри правосуддя Сумського Національного аграрного університету, кандидат юридичних наук

ЕКСПЕРТ ІЗ ПИТАНЬ ПРАВА: ФУНКЦІЇ ТА ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

27 червня 2014 року між Україною та Європейським Союзом було підписано Угоду про асоціацію. У рамках співробітництва у сфері юстиції, свободи та безпеки сторони надали особливого значення утвердженню верховенства права та укріпленню інституцій усіх рівнів у сфері управління загалом та правоохоронних і судових органів зокрема. Сторони визнали важливість адаптації чинного законодавства України до законодавства ЄС.

Указом Президента України від 20 травня 2015 року схвалено Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки.

30 вересня 2016 року набрали чинності Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» та Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 2. 06. 2016 р. №1402-VIII.

Виступаючи перед делегатами XV з'їзду суддів України, голова Верховного Суду В. Данішевська зазначила, що вже другий рік судова система живе за новими правилами, кілька місяців працює новий Верховний Суд. За її словами, судова реформа в частині законодавчого забезпечення практично завершена, наступне завдання – зробити її ефективною і результативною. Цілком погоджуємося з такою точкою зору, адже судова реформа має проводитися не для політичного піару, а для того, щоб запропонувати суспільству дієві механізми, які забезпечать функціонування в Україні ефективної судової системи. Реформа судоустрою не обмежується формуванням нового суддівського корпусу, а безпосередньо торкнулася процесуального законодавства.

Із прийняттям Закону України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» від 03 жовтня 2017 року [1], у цивільному процесуальному законодавстві однією з новел стала участь у судовому процесі нових його учасників – помічника судді та експерта з питань права. Щодо останнього, слід зазначити, що схожі процедури використовувались Конституційним Судом України та Верховним Судом України у випадках звернення до наукових або навчальних закладів про надання висновку з правових питань, які мають спірний характер.

При Верховному Суді України та Вищому спеціалізованому суді з розгляду цивільних і кримінальних справ функціонували науково-консультативні ради, однією з функцій яких було надання висновків та рекомендацій з правових питань, що виникають у судовій практиці.

Проте вже на даний час виникає нагальна потреба у з'ясуванні правосуб'єктності експерта з питань права як учасника цивільних процесуальних правовідносин, порядку його залучення, ролі висновку експерта для суду, місця такого висновку в системі доказів, адже норми статей 73, 114-115 ЦПК України [2] викликають більше запитань, аніж відповідей.

Зокрема, як науковці, так і практики відмічають, що незрозумілим є питання, в якій сфері права експерт повинен мати науковий ступінь і кого слід вважати «визнаним фахівцем в галузі права». Це, у свою чергу, може створити проблеми при прийнятті рішення судом про допуск експерта до участі в справі. За змістом ч. 1 ст. 115 ЦПК, висновок експерта не є доказом, має допоміжний (консультативний) характер і тому не є обов'язковим для суду. Отже, може скластися враження, що суд може або взагалі не брати до уваги наданий висновок, або зробити самостійні висновки щодо відповідних питань. Також слід зазначити, що законодавець не передбачив норм щодо відповідальності експерта за завідомо неправдивий висновок або за відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов'язків.

Безумовно, призначення експерта з питань права полягає у наданні допомоги в питаннях, вирішення яких потребує спеціальних знань. Проте прийняті процесуальні кодекси потребують істотного доопрацювання в цій частині. Законодавець не визначив правосуб'єктність експерта з питань права, не розкрив обсягу його процесуальних прав, стадії та механізму залучення. Потребують доопрацювання і питання визначення співмірних розмірів витрат на оплату експерта та порядку їх відшкодування стороні, на користь якої ухвалено судові рішення.

Підсумовуючи викладене, відмітимо, що введення в цивільне процесуальне законодавство інституту експерта з питань права є хоча і неоднозначною, проте позитивною новеллою. З'ясування змісту норм іноземного права та їх застосування в світлі підписання між Україною та

Європейським Союзом Угоди про асоціацію, є певним орієнтиром як для законодавця, так і для осіб, які беруть участь в судочинстві. В свою чергу, застосування положень міжнародної судової практики, безумовно, буде сприяти реалізації принципу верховенства права. Певні недоліки регулювання правового статусу експерта з питань права, в тому числі і ті, про які йшлося вище, потребують виправлення на законодавчому рівні.

Список бібліографічних посилань:

1. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів: Закон України від 3 жовтня 2017 року // Відомості Верховної Ради. – 2017. – № 48. – Ст. 436.

2. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618-IV: за станом на 13 лип. 2017 р. // Офіційний вісник України. – 2004. – № 16 (07.05.2004). – Ст. 1088 (із змінами).

УДК 347.122

Maryna BILYK

Curwoods Lawyers, paralegal, Sydney's University student

Maryna VASYLENKO

Kharkiv National University of Internal Affairs, Sumy branch

ORCID:orcid.org/0000-0002-2992-6646

ENSURING MECHANISM OF GUARANTEE

With adoption of Civil Code of Ukraine, institute of guarantee has received fundamentally new content. The guarantor is not acting as a solidarity debtor or subsidiary which is a bondsman. In accordance with provisions of article 562 of Civil Code obligation of guarantor to creditor is independent of main obligation (its termination or invalidity), specifically in those cases when guarantee has reference to main obligation.

Problems of guarantee as new type of ensuring implementation of obligation are in such researches of such scientists as: T. Bondar, N. Kuznetsova, E. Pavlodsky, I. Puchkovska, A. Rubanov; M. Sibilov; V. Sloma and others. Thus, solving certain problems of this institute, scientists are doing rather contradictory conclusions which pointed out to ambiguous perception of a guarantee in scientific literature. The peculiarity of guarantee is connected with its independence from principal obligation which has been proclaimed by legislator in Article 562 of Civil Code of Ukraine. The latter gave rise to a dispute among scientists concerning real independence of guarantee and possibility of its existence as a type of ensuring implementation of obligations.